

Datum
2018-08-23

Diarienummer
GSN-2018/1466.601

Handläggare
Tina Lundin
Tina.Lundin@huddinge.se

Grundskolenämnden

Remiss - Riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor

Förslag till beslut

Grundskolenämnden godkänner förvaltningens synpunkter och överlämnar tjänsteutlåtandet som nämndens yttrande till Kommunstyrelsen.

Sammanfattning

Förvaltningen ser positivt på det förslag till riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor som har tagits fram. Förslaget utgör en viktig del i förverkligandet av Huddinges vision att vara en av länets mest populära kommuner att bo, besöka och verka i. Riktlinjerna stärker samhällsbyggnadsprocessens koppling till Barn- och utbildningsförvaltningens behov av ändamåls- enliga, säkra och funktionella ytor för kommunens elever.

Beskrivning av ärendet

Friyta

Friyta för lek och utevistelse som begrepp omfattar den yta som elever kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för elever. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är otillgängliga för elever och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse.

Barnkonventionen

Barn har rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen, PBL, ställer tydliga krav på att det ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Vidare anges att friyta ska prioriteras framför parkeringsplatser om det inte finns tillräckligt med utrymme för båda.

Boverkets allmänna råd och vägledning

I de allmänna råden, BFS 2015:1- FRI 1, framgår att man ska beakta friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Friytan ska placeras i direkt anslutning till lokalerna där verksamheten bedrivs så att elever självständigt kan ta sig från byggnaden till

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se

Datum
2018-08-23

Diarienummer
GSN-2018/1466.601

friytan. Bedömning av tillräckligt stor friyta bör ta hänsyn till både friytan per elev och till den totala storleken på friytan. Boverket anger vidare att forskning visar att den totala friytan helst bör överstiga 3000 kvadratmeter.

Föreslagna riktlinjer- storlek på friyta vid skolor

Kommunen föreslås delas in i tre zoner utifrån närheten till attraktiv kollektivtrafik: A- områden som är mycket stationsnära, B- stationsnära lägen och C- är resterande delar av kommunen. Zonindelningen utgår från kommunens översiktsplan och trafikstrategi där ett radiellt avstånd (fågelvägen) på 600 meter respektive 1200 meter från spårbunden kollektivtrafik anges som planeringsmått vid anläggande av nya bostäder och verksamheter.

Zon A	Zon B	Zon C
600 m från spårbunden kollektivtrafik	600 - 1200 m från spårbunden kollektivtrafik	Mer än 1200 m från spårbunden kollektivtrafik
Grundskolans friyta dimensioneras till minst 15 m ² per barn och en sammanhängande yta om minst 2000 m ² +	Grundskolans friyta dimensioneras till minst 23 m ² per barn och en sammanhängande yta om minst 3000 m ² +	Grundskolans friyta dimensioneras till minst 30 m ² per barn och en sammanhängande yta om minst 3000 m ² +
Tillgängliga och lekvänliga stråk med koppling till naturområde inom 500 meter eller verksamhet med buss/ cykel till naturen 2-3 ggr/vecka	Tillgängliga stråk med koppling till naturområde	Tillgängliga stråk med koppling till naturområde är önskvärt

I zon A behöver miniminivån kompletteras med kompensationsåtgärder genom utformning av tillgängliga stråk där elever lätt och tryggt kan röra sig till alternativa ytor, framförallt naturområde, inom cirka 500 meter.

Zon B följer Boverkets rekommendationer med en sammanhängande yta på minst 3000 kvadratmeter. Avsteg görs avseende friyta per barn. Kompensationsåtgärder ska göras genom utformning av tillgängliga stråk där elever lätt och tryggt kan röra sig till alternativa ytor, framförallt naturområde, inom cirka 500 meter.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se

Datum
2018-08-23

Diarienummer
GSN-2018/1466.601

Zon C följer Boverkets rekommendationer och är eftersträvansvärd i alla zoner.

Om kommunens riktlinjer frångås ska en särskild utredning göras. Utredningen ska visa att det går att påvisa att elevers behov av rörelse- och lek kan säkerställas. Utredningen ska göras under planprocessen och/eller i samband med bygglovsansökan. För att en bra granskning ska kunna göras ska markplaneringsplan, inklusive huvudsakliga material, växtförteckning, utrustnings- och planeringsplan redovisas så tidigt som möjligt dock senast vid bygglovsansökan.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ställer sig positiv till att riktlinjer för storlek på friytor för skolgårdar tas fram. I Lokalförsörjningsplanen 2016-2020 med inriktning för åren 2021-2025 beslutades i avvaktan på kommunala riktlinjer att det för grundskolan finns minst 30 kvadratmeter per barn. Oavsett antalet elever skall det dock alltid finns en friyta om minst 3000 kvadratmeter för att tillgodose barnens behov av rörelse och lek.

Förvaltningen vill vidare framhålla vikten av att friytan är tillgänglig samt ändamålsenlig för lek, rekreation och pedagogik. Plats måste finnas för idrottsplan som är en viktig del i undervisningen och därmed inte alltid tillgänglig som friyta. Friytan måste också vara tillgänglig för de elever som har skolbarnsomsorg (fritids) då utevistelse är en viktig del i denna verksamhet.

När det gäller idrottsplaner bör det tydligt framgå om dessa ingår i friytan eller ska ses som komplementyta. I de fall då undervisning bedrivs på planen alternativt planen förhys för Kultur- och fritidsnämndens verksamhet kan ytan inte anses som tillgänglig för rast och fritidsverksamhet. Beroende på elevernas ålder och skolans storlek finns stora skillnader i behovet av yta för idrottsplan. Endast i undantagsfall rekommenderas femspelsplan. För de yngre eleverna kan sjuspelsplan vara tillräckligt. Detta förutsätter att skolans storlek inte kräver att idrottslektionerna måste läggas så att två klasser har idrott samtidigt. För större skolor där undervisningen i idrott sker parallellt samt på högstadieskolor rekommenderas elvaspelsplan. Det är även viktigt att tänka på kommunens tillgång till idrottsplaner som kan nyttjas av föreningslivet. Generellt förordas att samtliga skolor även har tillgång till löparbanor och hoppgröp. Dessa behov behöver kopplas till beslutet om friyta.

I underlaget anges att antalet personal ska framgå, vilket över tid kan bli missvisande då verksamhetens förutsättningar förändras. Friytefaktor bör även

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se

Datum
2018-08-23Diarienummer
GSN-2018/1466.601

beaktas i arbetet med säkerhet och kommunens strävan efter att vara en attraktiv arbetsgivare.

Zon A- tillgängliga och lekvänliga stråk med koppling till naturområde inom 500 meter

- parker och grönområden är viktiga kompletterande utemiljöer för elever men kan inte ersätta en bra utemiljö i direkt anslutning till verksamheten
- högre personaltäthet krävs för att säkerställa att utevistelse till närliggande miljöer kan ske
- stort slitage på offentliga parker, tål oftast inte det höga besöksstrycket
- allmänt parkområde är inte inhägnat och överblickbart, finns inte tillgång till toaletter, begränsat utbud av lösa lekredskap,
- fler elever på mindre yta innebär ökat slitage som kräver ökad drift, skötsel och därmed ökade kostnader
- skolgården behöver utformas med tåliga material som konstgräs, gummiastfalt med mera
- För zon A framkommer att det ska finnas tillgängliga lekstråk inom 500 meter *eller* verksamhet via buss/cykel till naturområden 2-3 ggr/vecka. Det är *inte* skäligt att den lekvänliga ytan inom 500 meter kan ersättas av bussning till annan yta inom zon A. Det går heller inte att förvänta sig att barn har en egen cykel eller enkelt kan ta sig till/från naturområden på detta sätt. Speciellt inte så frekvent som föreslås.

-

Zon B- tillgängliga stråk med koppling till naturområde

- tillgängliga stråk där barnen lätt och tryggt kan röra sig till alternativa ytor, framförallt naturområde, inom cirka 500 meter. Kompletteras i texttrutan med texten ”inom 500 meter”

Zon C- tillgängliga stråk med koppling till naturområde är önskvärt

- ytor i zon c är önskvärda på alla skolor

Kompletteringar i riktlinjerna

- det bör i riktlinjerna tydligt framgå att storleken på friyta för skolor ska gälla all skolverksamhet, kommunal och fristående skolverksamhet
- implementering av riktlinjerna är viktigt
- att skolgården är en sammanhållen yta som inte begränsas av öppet dagvatten, gång- och cykelväg mm som kan innebära en risk för gårdens nyttjandegrad
- tydlig ansvarsfördelning för att säkerställa vem som ansvarar för drift och underhåll av komplementytor behöver upprättas.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 HuddingeBesök
Gymnasietorget 1Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se

Datum
2018-08-23Diarienummer
GSN-2018/1466.601

Mall- särskild utredning vid avsteg från kommunens riktlinjer för friytor vid förskolor och skolor. *Förtydliganden krävs gällande innehåll- och hantering:*

- vilken instans ansvarar för att en utredning vid avsteg genomförs?
- vilket avsteg avses? Är det friyta per barn och/eller avsteg från sammanhängande yta?
- Vilken instans är mottagare av utredningen och var tas beslut om särskilt avsteg?
- lekvärdesfaktormetoden omnämns inte i riktlinjerna som en metod och behöver beskrivas i förslaget om den ska användas som kvalitetsmått.
- konsekvens om kriterier för avsteg inte uppnås?

Fördelar med kommunala riktlinjer:

- tidsbesparande, att inte i varje enskilt ärende behöva beskriva behovet av markytor
- förenklar och underlättar arbetet
- i ett tidigt skede säkra tillgången på tomtmark
- riktlinjerna skapar likvärdighet
- riktlinjerna lyfter barnperspektivet
- ger goda förutsättningar till en bra utemiljö för elever
- enligt Plan- och bygglagen ska friyta prioriteras framför parkeringsplatser om det inte finns tillräckligt med friyta

Sammantaget ses förslaget till riktlinjer som en viktig del i samhällsbyggnadsprocessens koppling till Barn- och utbildningsförvaltningens behov av ändamålsenliga, säkra och funktionella ytor för kommunens elever.

Kerstin Andersson
Utbildningsdirektör

Joakim Östling
Tillförordnad verksamhetschef grundskola

Bilagor

- Bilaga 1. Remisshandlingar, riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor.
- Bilaga 2. Boverket, Vägledning för planering, utformning och förvaltning av skolans och förskolans utemiljö.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se

Datum
2018-08-23

Diarienummer
GSN-2018/1466.601

Beslutet delges
Kommunstyrelsen
Akten

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 Huddinge

Besök
Gymnasietorget 1

Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se